

Mihail Sadoveanu:

Figura lui Stefan cel Mare din romanul *Fratii Jderi*

Fara a fi personajul principal al romanului, fara a fi direct implicat în actiune, figura lui Stefan domina întreaga desfasurare epica, fiind o prezenta continua nu numai prin vorbele si faptele sale, ci mai ales prin ceea ce spun si gândesc despre el supusii sai.

Portretul lui Stefan este complex: Stefan apare în mai multe ipostaze:

- domn
- om politic
- bun diplomat
- om al Renasterii
- titor si iubitor de cultura

Portretul fizic este concis, alcatuit din trasaturi esentiale, care sugereaza calitati morale. Portretul realizat de Sadoveanu aminteste de portretul cronicarului Grigire Ureche: *Voda Stefan, calcând atunci în al patruzecilea an al vârstei, avea obrazul ars proaspat de vântul de primavara. Se purta ras, cu mustata usor caruntita. Avea o puternica strângere a buzelor si o privire verde, taioasa. Desi scund de statura, cei dinaintea sa, opriti la zece pasi, pareau ca se uita la el de jos în sus... Se vorbește prin sate despre Maria sa ca-i om nu prea mare de stat, însa groaznic când își încrunta sprânceana.*

Obrazul ars de vântul de primavara: neodihna, agitatie permanenta a domnitorului pentru treburile tarii.

Mustata usor caruntita: numeroasele griji si framântari ale domnitorului

O puternica strângere a buzelor: un caracter dârz, hotarât

O privire verde, taioasa: capacitatea de a patrunde în esenta lucrurilor, si în sufletul oamenilor. Se pare ca întreaga forta interioara a domnitorului izvoreste tocmai din aceasta privire, care îi supune pe cei din jur si îi sileste sa-i asculte.

Groaznic când își încrunta sprânceana: asprimea si impulsivitatea domnitorului necrutator cu cei rai.

Sadoveanu îmbina caracterizarea directa cu cea indirecta. Din vorbele oamenilor se contureaza profilul unui domn drept, care pedepseste abuzurile si face dreptate celor multi si asupriti: *Maria sa a facut o rânduiala în tara... fiecare traieste la locul sau în pace. Au fost taiati lotri si s-au linistit drumurile; negutatorii nu mai au de nicaieri sminteala. Iar dregatorii*

domnesti sunt mai putin grasi decât înainte, având ceva mai multa truda. Porunci tari au iesit de la Maria sa.

Stefan cel Mare întemeieaza o nooa ierarhie sociala, care nu se bazeaza pe avere si rang, ci numai pe merit personal: *Maria sa nu înceta de la o vreme sa suie în trepte oameni noi, pretuindu-i numai dupa vrednicie. La alte vremuri trebuiau alti oameni. Bataliile jertfei cereau inimi arse de credinta.*

De pe astfel de pozitii democratice, domnitorul duce o politica antiboierasca, limitând puterea marilor boieri, si pedepsind nedreptatile acestora: *S-a facut lumina si dreptate în tara Moldovei si boierii cei falosi si pântecosii si-au plecat grumazul si s-au supus.*

Calatorii straini prin Moldova remarca iscusinta domnitorului care are o oaste platita dintre cele mai bine organizate. Astfel calugarul Gerolamo remarca *chibzuinta strategica putin obisnuita fruntilor încoronate.*

Chiar de la începutul domniei Stefan își da seama ca este necesar sa concentreze întreaga putere în mâinile domnului pentru a pune capat anarhiei, luptelor pentru putere: *Razboiul meu îl am cu aceasta tara fara rânduiala. În tara asta umbla neorânduielele ca vânturile. Am gasit în tara asta si multi stapâni. Nu trebuie sa fie decât unul.*

În toate situatiile Stefan se straduieste sa fie drept, nepartimitor: *Judetul nostru nu se va clati niciodata din cumpana dreapta.*

Impresia calatorilor straini este ca Stefan e omul cel mai potrivit pentru epoca respectiva, reprezentând cel mai bine aspiratiile si interesele neamului sau. Între domnitor si supusii sai circula un sentiment de iubire si pretuire: *Dumnezeu a trimis tarii la timp pe barbatul dorit de morti si astepatat de vii. Simteam din cei mai multi o comuniune calda cu printul lor si o iluminare sufleteasca.*

Portretul domnitorului înțelept se completeaza cu imaginea conducatorului iscusit, care stie sa pregateasca si sa câstige victoria împotriva turcilor.

O alta ipostaza este aceea de om al Renasterii, protector al artei, titor de manastiri si cunoscator al vechilor texte. Astfel se spune despre Stefan ca *a baut apa înțelepciunii din aceeași fântâna răsăriteana, din care s-a adaptat apusul.* Deci Stefan s-a format în monarhi si dascăli ai Bizantului. Domn prevazator si bun diplomat, încearca sa realizeze o alianta aniotomana.

Personajul devine mai convingator si prin faptul ca cunoaste si momente de nehotărâre, de îndoiala. Sentimentele celor din jurul sau sunt de respect si iubire.